

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ ПРЕЗ 2015 ГОДИНА - ОБЛАСТ РУСЕ

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страната в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото Наблюдение на доходите и условията на живот (EU- SILC).

Оценка на бедността в регионален аспект

През 2015 г. линията на бедност общо за страната е 325.83 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност е било 22.0% от населението на България.

Данните от изследването позволяват изчисляване на линия на бедност за всяка област. Приложен е същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта. За 2015 г. в област Русе размерът на линията на бедност е 345.08 лв. средномесечно на лице от домакинство, като под прага на тази линия е живяло 14.2% от населението на областта или около 32.3 хил. лица.

1. Основни индикатори за бедност в област Русе

	2011 ¹	2012	2013	2014	2015
Линия на бедност - средномесечен размер в лева	303.08	276.83	318.83	312.92	345.08
Брой лица под линията на бедност - в хиляди	45.6	39.7	39.3	33.6	32.3
Относителен дял на бедните - % от населението	18.5	17.0	16.9	14.6	14.2
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	37.6	39.2	36.9	43.3	43.0
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	22.5	19.8	22.5	24.0	27.4
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	5.9	4.5	4.3	4.2	4.5
Коефициент на Джини ²	34.8	25.3	28.0	26.2	28.2

¹ Данните за 2011 г. са ревизирани поради промяна в компонент „семейни помощи“.

² Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Отдел „Статистически изследвания - Русе“

Спрямо предходната година размерът на линията на бедност за областта нараства с 10.3% (при средно увеличение с 0.6% за страната), а относителният дял на бедното население намалява с 0.4 процентни пункта, докато в национален мащаб е регистрирано увеличение от 0.2 пункта. За 2015 г. 3 области в страната са с по-висок размер на линията на бедност от тази на област Русе - Варна, Перник и София-столица. Увеличението на линията на бедност в област Русе спрямо предходната година е свързано с няколко основни предпоставки: нарастване дела на заетите лица в наблюдаваната съвкупност - с 11.1%; намаляване дела на икономически неактивните лица с 10.2%, както и нарастване размера на доходите от труд. През 2014 г. по равнище на показателя областта заемаше дванадесета позиция.

В област Русе за 2015 г. относителният дял на бедност при мъжете е 10.7% (11.9 хил.), а при жените - 17.6% (20.5 хил.). Разликата в равнищата на бедност по пол е 6.9 процентни пункта при средно 3.8 пункта за страната. В сравнение с предходната година делът на бедност при мъжете в област Русе намалява с 2.3 процентни пункта, докато при жените нараства с 1.5 пункта, а разликата в равнищата на бедност по пол бележи ръст с 3.8 процентни пункта. Възрастовото разпределение на лицата, живеещи под линията на бедност сочи, че най-висок е делът на бедното население във възрастовия интервал 18 - 64 години - 40.6% от общия брой.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2015 г. на национално ниво показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери, равнището на бедност нараства от 22.0 до 28.4%. За област Русе, при включване на пенсиите и изключване на другите социални трансфери, равнището на бедност се повишава от 14.2 до 27.4%, или с 13.2 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 43.0% или с 28.8 процентни пункта.

Поляризацията на населението в област Русе по доход, измерен чрез съотношението на доходите между бедните и богатите слоеве на обществото за 2015 г. показва, че най-бедните 20% в областта имат 4.5 пъти по-нисък доход от най-богатите 20%, като спрямо 2014 г. поляризацията леко нараства. Средното съотношение за страната е 7.1 пъти, като по области се движи между 10.4 пъти за област Пазарджик и 3.7 пъти - за област Кюстендил. В сравнение с данните за 2014 г. социалното разслоение нараства в 13 области в страната, като е най-значимо в област Ловеч.

Във връзка с поставените цели по ключови сегменти от стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения, и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност. За страната индикаторът сочи, че 41.3% от населението се нуждае от специални грижи за справяне с бедността, социалното разслоение и изключването от активна трудова дейност. За област Русе през 2015 г. 101.7 хил. лица или 44.7% живеят в риск от бедност и социално изключване, като тук попадат 41.3% от

Отдел „Статистически изследвания - Русе“

мъжете и 47.9% от жените в областта. През 2014 г. делът на мъжете е бил 33.5%, а този на жените - 42.8%.

В комбинирания индикатор за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели важно място заемат субективните индикатори, свързани с материалните лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности.

Данните за 2015 г. за област Русе показват, че най-голям брой домакинства се затрудняват да осигурят всеки втори ден на трапезата си консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) - 46.1%, а 73.8% изпитват ограничения по отношение организиране на едноседмична почивка извън дома. Близо две трети от домакинствата са със затруднени възможности да посрещнат: непредвидени разходи със собствени средства (за неотложен ремонт на жилището и колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.). 33.8% от домакинствата се ограничават при отопляване на жилищата си поради недостиг на средства.

Данните в национален мащаб сочат, че шест от всеки десет домакинства в страната са затруднени да организират едноседмична почивка извън дома, а всяко второ домакинство (53.3%) - да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи. По области делът на домакинствата със затруднения при поемането на непредвидени финансови разходи варира между 77.4% за област Пазарджик и 31.0% за столичния град. Докато за страната 3.1% от българите не могат да си позволят телефон, вкл. мобилен, за област Русе делът на лицата с ограничения е по-нисък - 1.1%. В областта 29.0% от лицата в домакинствата не притежават автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди), а за страната средният относителен дял е 24.1%. В област Русе само 0.5% от домакинствата не разполагат с цветен телевизор, а 8.7% - с автоматична перална машина.

През 2015 г. 38.6% от населението в област Русе живее в тежки материални лишения, което характеризира областта като територия с един от средните показатели за материални лишения. С най-нисък относителен дял е област Ямбол (11.3%), а с най-висок - област Пазарджик с 53.2%, като за страната средно 34.2% от населението живее в материални лишения. В сравнение с 2014 г. този дял за област Русе нараства с 2.3 процентни пункта, докато за страната е регистрирано средно увеличение с 1.1 пункта.

Важен индикатор за оценка на риска от бедност и социално изключване е интензитетът на икономическа активност. Ниската икономическа активност за домакинството се отнася до съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 59 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява на пълно работно време въз основа на отработените часове. Лица, живеещи в домакинство с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59 годишните, с изключение на студентите от възрастовия интервал 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период. През 2015 г. в област Русе 8.0 хил. лица или

Отдел „Статистически изследвания - Русе“

6.6% живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, като в сравнение с предходната година техният относителен дял намалява с 2.9 процентни пункта. Средното равнище на показателя в национален мащаб за 2015 г. е 10.9% от лицата и в сравнение с 2014 г. техният дял спада с 0.3 процентни пункта. За 2015 г. 4 области в страната са с по-нисък относителен дял на лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност - Бургас, Кюстендил, София-столица и Стара Загора. Разпределението по пол сочи, че 5.5% от мъжете на възраст 18 - 59 години и съответно 7.7% от жените живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност.

Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече години.

Основни понятия

Линия на бедност

Отдел „Статистически изследвания - Русе“

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече години получава тегло

единица, вторият възрастен на 14 и повече години получава тегло 0.5 и всяко дете под 14 години получава тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа различни типове тегла:

- Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната
- Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната
- Персонално тегло за всеки член на домакинството на 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло за лицата на 16 и повече навършени години (RB040).

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи в изследването (RB050a).